

Borivoj Popovčak

Strossmayerova galerija starih majstora HAZU

6. 6. 2012.

Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper***Eugène Emmanuel Ernest
d'Halwin *marquis* de
Piennes: portret donatora
Strossmayerove galerije
starih majstora HAZU u
Zagrebu**

Ključne riječi: Marquis de Piennes, Strossmayerova galerija starih majstora, 19. stoljeće, donacija, Francuska, slikarstvo, Jean-Baptiste Carpeaux

Keywords: Marquis de Piennes, The Strossmayer Gallery of old Masters, 19th century, Donation, France, painting, Jean-Baptiste Carpeaux

U zbiru donacija iniciranih darovnicom biskupa Josipa Jurja Strossmayera (Osijek, 1815. – Đakovo, 1905.), na kojima je temeljen fundus Strossmayerove galerije starih majstora HAZU, svojom se vrsnoćom, brojem umjetnina, a posebno osebujnim životopisom samoga donatora ističe donacija francuskog aristokrata Eugèna Emmanuela Ernesta d'Halwina marquisa de Piennesa (Périers, 1825. – Vrbovec, 1911.), diplomata Drugog Carstva, intimusa carske obitelji, komornika carice Eugènie i viteza Legije časti. Njega su turbulentna povijesna zbivanja odvela daleko od rodne Francuske, a 1879. godine za svoju je novu domovinu izabrao Hrvatsku, i Vrbovec, u kojem je našao utočište, a u konačnici i vječni mir. Strossmayerovoj galeriji poklonio je trideset umjetničkih djela, od čega devetnaest slika francuskih umjetnika, koje čine temelj njezine francuske zbirke.

Marquis de Piennes u razdoblju francuskoga Drugog Carstva

Eugène Emmanuel Ernest d'Halwin, *marquis* de Piennes, potječe iz stare pikardijske obitelji koja se nastanila na poluotoku Contentin u Normandiji sredinom 16. stoljeća. Jedno vrijeme bila je protestantske vjeroispovijesti, o čemu svjedoče »biblijska«,¹ starozavjetna imena onodobnih članova obitelji i njihovih potomaka.

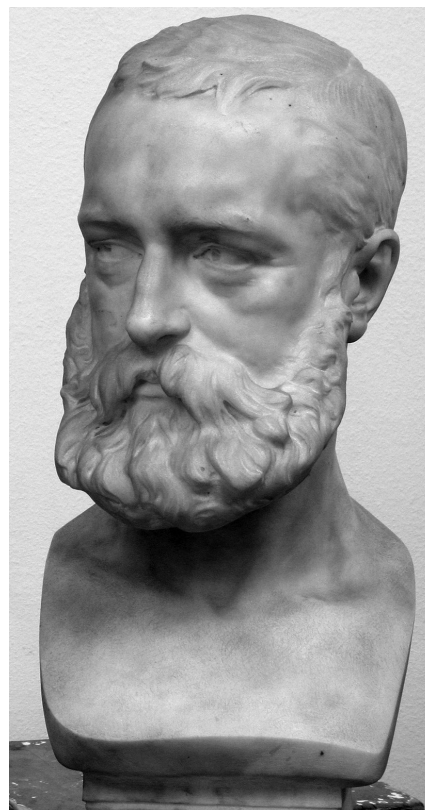
Eugène Emmanuel Ernest rođen je u Périersu u pokrajini Manche, 20. siječnja 1825. godine. Odrastao je na malemom obiteljskom imanju, na koje se vraća nakon završenih pravnih studija u Parizu.² Karijeru diplomata započeo je vrlo rano, i to zahvaljujući političkim vezama jednog od susjeda u Périersu.³ Kao tajnik francuskog veleposlanstva boravi u Münchenu od 1850. do 1855. godine.⁴ Po povrat-

ku, 11. veljače, oženio se s deset godina mlađom Blandine d'Auray de Saint-Pois.⁵ U srpnju i kolovozu iste godine, kao tajnik ambasade, u pratnji veleposlanika vojvode de Mournya, polubrata Napoleona III., odlazi u Sankt Peterburg i Moskvu na krunidbu ruskog cara Aleksandra II.⁶ (sl. 1) Drugog dana mjeseca studenog 1856. godine rodio mu se sin jedinac Eugène Norbert Henri. Promaknut u tajnika druge klase, *marquis* de Piennes svoju diplomatsku službu nastavio je u Lisabonu, gdje je boravio od ožujka 1857. do svibnja 1859. godine.⁷ Službu je nadalje obnašao u »Napulju, glavnom gradu kraljevine Dviju Sicilija do 1859.⁸, te sljedeće godine pri Svetoj Stolici gdje ostaje do 1862.«⁹ Godine 1861. *marquis* de Piennes poslan je u tajnu diplomatsku misiju u Gaëtu,¹⁰ a za svoje zasluge odlikovan je ordenom viteza Legije časti.

1. Posebno izaslanstvo Francuske u Moskvi u rujnu 1856. godine na krunidbi Aleksandra II. (Bibliothèque Nationale de France, Paris) / Special French delegation in Moscow at the coronation ceremony of Alexander II, September 1856 (Bibliothèque Nationale de France, Paris)

2. Jean Baptiste Carpeaux, Portret *Marquis de Piennesa*, Strossmayerova galerija starih majstora HAZU / Jean Baptiste Carpeaux, *Portrait of Marquis de Piennes*, Strossmayer Gallery of Old Masters

U Rimu se de Piennes družio s francuskim umjetnicima, posebice s Jean-Baptisteom Carpeauxom (1827.–1875.), koji je tamo boravio od 24. siječnja 1856. godine kao stipendist Francuske akademije u Vili Medici.¹¹ Carpeaux je u Rimu 1862. godine islesao *marquisovu* portretnu bistu u mramoru, koju je ovaj kasnije darovao Strossmayerovoj galeriji.¹² (sl. 2) Privržen kiparu, *marquis* ga počinje uvoditi u društvo francuskog plemstva okupljenog oko francuskog veleposlanstva u Rimu. Poslije, po povratku u Pariz, u koji se vraćaju iste godine, Carpeaux u siječnju 1862., a de Piennes u rujnu, *marquis* postupno upoznaje kipara s plemstvom bliskim Dvoru, a naposljetku, kada je postao komornikom, s caricom i Napoleonom III. U svom dvorcu u Périersu *marquis* je Carpeauxu dao urediti atelje,¹³ u kojem je ovaj često boravio i stvarao. Iz pisma koje Carpeaux, shrvan i bolestan, piše *marquisu* iz bolnice 1874. godine, vidljivo je da su njih dvojica ostali u prisnoj vezi,¹⁴ sve do kipareve smrti 1875. godine.

Premda neki izvori spominju kako se *marquis* počeo baviti politikom još za vrijeme svoje diplomatske službe, te da je bio »savjetnik okruga Coutances od lipnja 1861. do studenog 1863.«,¹⁵ de Piennes se u zapisnicima sjednica kotara Manche javlja tek godinu dana nakon povratka u domovinu. U izvještaju sjednice kotara od 1. rujna 1863. navodi se kao savjetnik okruga Coutances, kantona Périers, s naznakom »posjednik«.¹⁶ U daljim se izvještajima, od

1864. godine, uz titulu posjednika stavlja i titula »komornik Nj.V. Carice«.¹⁷

Godine 1866. imenovan je gradonačelnikom Périersa,¹⁸ i na tom se položaju spominje u tiskanim izvješćima sve do 1868./1869. godine.¹⁹

Eugène *marquis* de Piennes imenovan je »chambellanom«, komornikom carice Eugenije, 20. veljače 1863. godine, prilikom smjene drugih dvaju komornika.²⁰ Dužnosti komornika carice bile su da se brine o audijencijama, da prati caricu pri njenim izlascima, »na izložbu ili u atelje umjetnika«, te da odlazi u izvjesne umjetničke misije: da prati, na primjer, kako teku radovi na umjetninama naručenima kod slikara, kipara ili dekoratera, itd.²¹

Marquis je često bio u caričinoj pratnji pri njenim posjetima kao i na službenim putovanjima.²² Pratio je caricu u Amiens 4. srpnja 1866., kada je posjetila oboljele od kolere, koja je pogodila taj grad.²³ Njegova nazočnost pri posjetu bolnici u Amiensu zabilježena je na crtežu Henria Félixa Emmanuela Philippoteauxa (1815.–1884.).²⁴ (sl. 3) Prizor tog posjeta ovjekovječio je i slikar Auguste Feragu (1816.–1892.). Platno koje se čuva u Musée national du Château de Compiègne (Oise) predstavlja figuru *marquisa* u crnom, svečanom odijelu, glave u profilu.²⁵ (sl. 4) Na sljedećem putovanju, koje je započelo deset dana nakon toga, de Piennes je bio u pratnji carice i princa prilikom njihova posjeta Lorrainei, koji je trajao od 14. do 18. srpnja 1866. Oproštaju

carice i princa od cara Napoleona III. u »carskom vagonu«, prije polaska vlaka, nazočio je, kako je predstavljeno na crtežu Félixa Henria Giacomottia (1828.–1909.), i sam *marquis*.²⁶ (sl. 5) Dokumentirano je također njegovo sudjelovanje u peterodnevnom putovanju carske obitelji na sjever Francuske krajem kolovoza 1867. godine,²⁷ kao i pri drugim, manje službenim posjetima cara i carice izvan Pariza.²⁸

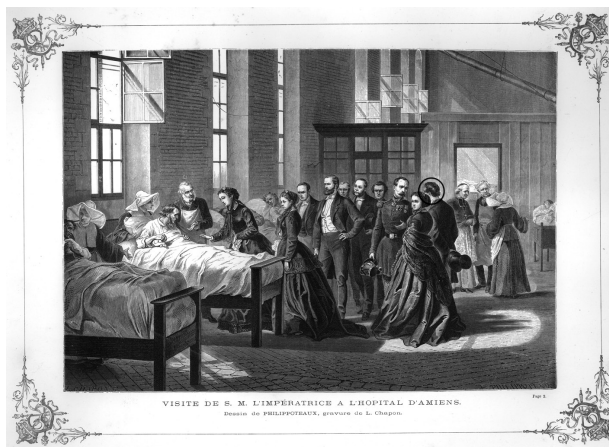
Oto Frangeš objavio je u *Obzoru* (1940.) zanimljiva sjećanja *marquisa* o njegovu udjelu u događajima uoči francusko-pruskog rata 1870. godine.²⁹ Sjećanja Pierrea Marie Augustina Filona (1841.–1916.), ministra obrazovanja (1867.), ponešto se razlikuju. Filon, istina, ne niječe *marquisovu* nazočnost u carskoj palači Tuleries, štoviše navodi kako je jedini on imao hrabrosti prenijeti carici 6. kolovoza 1870. godine, oko ponoći, brzajavnu vijest o porazima francuske vojske kod Reichshoffena i Forbacha, i kako je nakon toga njemu i vojvodi Cosse-Brissacu, komorniku, vidno blijed i bez daha, rekao: »Znate što mi je rekla? Dinastija je izgubljena; moramo misliti jedino na Francusku.«³⁰ Prema Filonovu svjedočanstvu, u događajima koji su slijedili *marquis* nije izravno sudjelovao. U caričinu bijegu iz carske palače uz nju su bili Mme Lebreton, talijanski ambasador vitez Nigra, i pruski ambasador Princ Metternich. Prva adresa na koju su se uputili bila je upravo *marquisova* rezidencija u Avenue de Wagram 139, ali njega nije bilo kod kuće. Naposljetku je carica odlučila potražiti pomoć od dr. Thomasa E. Evansa, zubara carske obitelji i čovjeka od povjerenja Napoleona III., jedine osobe u koju se još mogla pouzdati. I to je bilo spasonosno rješenje, jer ju je ovaj potom, krišom, kolima prebacio do Deauvillea, i odatle su jahtom »Gazele« sir Johna Burgoynea, engleskog časnika, carica i Mme Lebreton otišle u Englesku.³¹

De Piennes je ostao privržen carskoj obitelji u vremenima pada Drugog Carstva, ali i poslije njihova odlaska u egzil.

Marquis de Piennes u Hrvatskoj

O razlozima *marquisova* dolaska u naše krajeve saznajemo uglavnom iz svjedočanstava njemu bliskih osoba koje su pripadale miljeu njegovih poslovnih ili privrednih interesa. Prema napisu Rudolfa Maixnera,³² a po svjedočenju predsjednika bosansko-hercegovačke banke Nikole Berkovića,³³ inače rodom iz Vrbovca, bivši je komornik nakon pada Carstva postupno počeo razmišljati da napusti zemlju. Tu je odluku ubrzala pogibija princa Napoleona u okršaju s pripadnicima plemena Zulu u Africi 1879. godine. Princ Eugène-Louis-Jean-Joseph je kao sin jedina bio i posljednja nada za obnovu dinastije i povratka Bonapartea na francusko prijestolje.

Taj događaj – koji je potresao cijelu Europu – očito je utjecao na *marquisa*, gorljivog pristašu carskog režima, jer

3. Crtež H. Philippoteaux, gravura L. Chapon, *Posjet Nj. V. Carice bolnici u Amiensu 1866. godine* / Drawing by H. Philippoteaux, engraved by L. Chapon, *The visit of H. M. the Empress to the Amiens hospital in 1866* (Iz / source: *Voyage en Lorraine de sa Majesté l'impératrice et de S. A. I. Le prince impérial, précédé du voyage de S. M. l'impératrice à Amiens...*)

4. Auguste Feragu, *Carica Eugeniya u posjetu oboljelima od kolere u Amiensu 1866. godine* / Auguste Feragu, *Empress Eugenia visiting the sick with cholera in Amiens in 1866* (Musée national du Château de Compiègne)

5. Crtež F. Giacomotti, gravura H. Linton, *Nj. V. Carica i carević na oproštaju od Nj. V. Cara* / Drawing by F. Giacomotti, engraved by H. Linton, *H. M. the Empress and the crown prince bid goodbye to H. M. the Emperor* (Iz / source: *Voyage en Lorraine de sa Majesté l'impératrice et de S. A. I. Le prince impérial, précédé du voyage de S. M. l'impératrice à Amiens...*)

6. Comte de Piennes ispred dvorca u Caironu, oko 1901. (Ljubaznošću gosp. Patricka de Miribela) / Comte de Piennes in front of the castle in Cairon, c. 1901 (courtesy of Mr Patrick de Miribela)

– kako je zabilježeno u povjesnici Vrbovca Josipa Buturca³⁴ – *marquis* de Piennes 1879. godine kupio je imanje, »posjede Šabac i Poljanski lug«, koji su nekad pripadali grofovima Zrinskim i dvorac grofova Patačić u Vrbovcu«, gdje se ubrzo preselio zajedno sa suprugom. To je ujedno i jedini siguran podatak od kada *marquis* trajno boravi u Hrvatskoj.

U Hrvatskoj *marquis* se ubrzo suživio s novom sredinom te marljivo sudjelovao u unapređivanju privrede toga kraja. Na posjedu Šabac uredio je gospodarstvo i podigao siranu. Uza svu brigu oko imanja, *marquis* je i dalje aktivan u financijskim poslovima. Tako znamo da je imao dionice u tri pionirske kompanije za električnu energiju koje je Thomas Edison pokušao uspostaviti u Parizu 1881. godine.³⁵

Iako podosta podataka koje iznosi Oto Frangeš treba uzeti s oprezom, izgleda prihvatljivo da je povod *marquisova* dolaska u Hrvatsku bio dijelom vezan uz Hirschov grandiozan željeznički projekt, tj. gradnju pruge koja bi povezivala Europu i Istanbul. Barun Maurice de Hirsch je 1869. godine potpisao koncesijski sporazum s osmanskim Portom o izgradnji željeznice koja bi povezivala Beč i Istanbul, a »član administrativnog savjeta orijentalnih željeznica, sa svojim vezama u visokim financijskim krugovima u Parizu, Londonu i Beču«, bio je upravo *marquis* de Piennes.³⁶ Frangeš piše kako je Hirsch *marquisu* »povjerio vrhovni nadzor nad gradnjom dionice Beograd–Niš–Carigrad«. ³⁷ Isti nadalje prenosi kako je, izgradivši tu prugu, Hirsch pristupio

gradnji dionice Sunja–Banja Luka–Sarajevo. U potrazi za hrastovinom za željezničke pragove, došao je *marquis* u vrbovečki kraj, koji je obilovao šumom, i koji mu se očito svidio te se odlučio tu nastaniti.

Nakon kraha bankara Paula Eugèna Bontouxa³⁸ i njegovih poduzeća, poglavito Union générale, *marquis* de Piennes je preuzeo predstavništvo konzorcija sastavljenog od Comptoir National de Paris, Länderbank iz Beča i državne mađarske banke iz Budimpešte, koji je odobrio Srbiji zajam za izgradnju željeznice.³⁹ Ugovor je zaključen 26. veljače 1882. godine, kako bilježi financijski glasnik *Le Capitaliste*, a jedna od prvih briga Udruženja bila je da organizira posebnu Blagajnu za zajam, pod upravom »iznimno sposobnog čovjeka« *marquisa* de Piennesa.⁴⁰ De Piennes se spominje i kao član administrativnog savjeta tog »drugog financijskog udruženja«. ⁴¹ Kao predstavnik tog Udruženja *marquis* je 1883. godine u državnom trezoru Srbije u Beogradu nadgledao isplatu zajma za gradnju pruge Beograd–Niš.⁴² Časopis *Journal des transport* iz 1883. godine izvještava kako je Udruženje za rekonstrukciju i eksploataciju puteva Srbije pod patronatom Comptoir d'Escompte de Paris povjerilo upravu *marquisu* de Piennesu, izabranom da zastupa spomenutu banku.⁴³ U Beogradu je, prema nekim izvorima, bio rado viđen na dvoru, a posebnu mu je pozornost poklanjala kraljica Natalija Obrenović.⁴⁴

Usprkos preseljenju i poslovima *marquis* nije zaboravio svoje prijatelje u Francuskoj niti je prestao iskazivati svoju odanost i privrženost carskoj obitelji. Tako je nazočio u siječnju 1883. godine u Parizu zadušnici prigodom desetogodišnjice smrti Napoleona III.⁴⁵ Između ostalih poslova, *marquis* je, prema Berkovićevu iskazu, također posredovao u nabavci francuskih topova za srpsku vladu.⁴⁶ No, tvrdnju da se nakon srpsko-bugarskog rata 1885. godine povukao na svoje imanje u Vrbovcu opovrgava onodobni francuski tisak, koji donosi podosta podataka o *marquisovu* kretanju i poslovnim aktivnostima. Tako *Le Gaulois* u prosincu 1886. godine – pišući o vjenčanju njegova sina jedinca – napominje da će se *marquis* vratiti u balkanske pokrajine, a prije Božića bit će ponovno u Parizu.⁴⁷ Njegova putovanja *Orient-expressom* su vijest: *Le Gaulois* u lipnju 1887. godine izvještava da je *marquis* oputovao u Budimpeštu,⁴⁸ a *Le Figaro* javlja u listopadu 1887. godine da je napustio Pariz.⁴⁹ Godine 1889., nakon što je prošlo dvadeset godina od potpisivanja originalne koncesije te nakon puštanja u promet pruge od Beča do Istanbula 12. kolovoza 1888. godine, *marquis* napušta Upravni savjet Orijentalnih željeznica. Međutim, *marquis* de Piennes nije posve napustio posao sa željeznicom. U pariškom *Journal des chemins de fer*, službenom glasilu željeznice iz 1891. godine, nalazimo da su ga dioničari Kompanije željeznice Kursk–Kharkov–Azov u Ukrajini imenovali jednim od upravitelja.⁵⁰

U predasima *marquis* se vraćao na svoje imanje u Vrbovcu, ali se tek nakon povlačenja od obaveza i u cijelosti pos-

vetio poslovima oko njega, primajući brojne posjete svojih prijatelja i poznanika. U Vrbovec su u posjete *marquisu* često dolazili njegov sin Eugène-Norbert-Henri d'Halwin de Piennes de Magnelais de Thouaré (1856.–1902.), koji je bio poručnik u konjici XII. husarske regimente francuske vojske, i njegova zaručnica, a od 1886. godine i supruga, Marie Marguerite (1863.–1954.), vojvotkinja od Magente, kćerka maršala MacMahona, prvog predsjednika treće francuske republike od 1875. do 1879. godine. Eugène de Piennes promoviran je u čin poručnika 1885. godine za vrijeme službe u Tonkingu, u Francuskoj Indokini (današnje područje Laosa, Kambodže i Vijetnama).⁵¹ Vjenčanje s vojvotkinjom od Magente 1886. godine, u crkvi Sainte Clotilde u Parizu, kojem su, dakako, nazočili roditelji – *marquis* i *marquise* de Piennes – popratio je većim napisom i dnevni tisak.⁵² Od 1887. godine mladi supružnici de Piennes živjeli su u Dinanu (Côtes d'Armor, Bretanja), gdje je bio stacioniran poručnikov garnizon.⁵³ Više podataka o njihovom daljnjem životu iznio je – za ovo istraživanje – jedan od dvoje još uvijek živih rođaka vojvotkinje od Magente, Patrick de Miribel. U svom pismu iznosi kako je poručnik de Piennes odlučio napustiti vojsku i živjeti na ladanju, s čime se, nakon dužeg razgovora s njime, složio i sam maršal MacMahon.⁵⁴ Nakon napuštanja vojne službe mladi supružnici de Piennes kupuju dvorac u Caironu (Calvados, Normandija), gdje su se smjestili 1891. godine, i s vremenom se počinjku koristiti titulom *comte* i *comtesse* (grof i grofica) de Piennes.⁵⁵ (sl. 6) Njihov dvomjesečni boravak u Hrvatskoj godinu dana prije popraćen je kratkom vijesti u pariškom tisku,⁵⁶ a bio je usput spomenut i u pismu *marquisa* de Piennesa iz Vrbovca 21. siječnja 1890. godine biskupu Strossmayeru.⁵⁷

Čini se da je *marquis* u Hrvatskoj usmjerio svoje zanimanje na »narodni i kulturni napredak«, a izbjegavajući politička uplitanja. Istom, »(...) Znao je kazati, da svojih osjećaja nije promienio i da voli jednaku trobojnicu francezkoga i hrvatskog naroda. (...)«,⁵⁸ kako prenosi Frangeš i dodaje: »Nesebičan i izrazito filantropskih nazora (...) bavio se *marquis* de Piennes karitativnim radom, vodeći svake sedmice po jedan ili dva puta bolesnike u Zagreb gdje ih je dao na svoj trošak liječiti u bolnici milosrdne braće.«⁵⁹ Osnovao je zakladu, a njezine kamate od 400 kruna godišnje služile su za nabavu odjeće i obuće za siromašnu djecu Vrbovca i okolnih sela.⁶⁰

Dana 10. rujna 1902. godine u svom dvorcu u Caironu umro je sin jedinac *marquisa* de Piennesa, *comte* de Piennes, u dobi od 46 godina, »od izvjesne bolesti jetre koja je bez sumnje povezana s njegovim boravkom u Indokini.«⁶¹ Obavijest o smrti objavili su *Journal des débats*⁶² i *Le Figaro*.⁶³ Snaha *marquise* de Piennesa provela je svoju udovičku godinu nakon rane smrti svoga muža u Vrbovcu.⁶⁴ S obzirom da *comte* i *comtesse* de Piennes nisu imali djece, prema bračnom ugovoru njegov se imetak imao dodijeliti njego-

7. Mauzolej obitelji de Piennes na vrbovečkom groblju (foto: B. Popovčak) / Mausoleum of the de Piennes family at Vrbovec cemetery (photo: B. Popovčak)

voj obitelji. U toj je ostavini bilo i deset umjetničkih djela koje je *marquis* odlučio pokloniti ondašnjoj Jugoslavenskoj (sada Hrvatskoj) akademiji znanosti i umjetnosti, odnosno Strossmayerovoj galeriji starih majstora. O svojoj namjeri izvijestio je tadašnjeg predsjednika akademije Tadiju Smičiklasa (1843.–1914.)⁶⁵, s kojim razvija prisnu korespondenciju uz obostrano poštovanje, sve do svoje smrti. U Arhivu Akademije i Strossmayerove galerije sačuvan je dio te prepiske na hrvatskom, francuskom i njemačkom, iz koje je također vidljivo da su se uzajamno posjećivali bilo u Zagrebu, u Akademijinoj palači, ili u Vrbovcu.

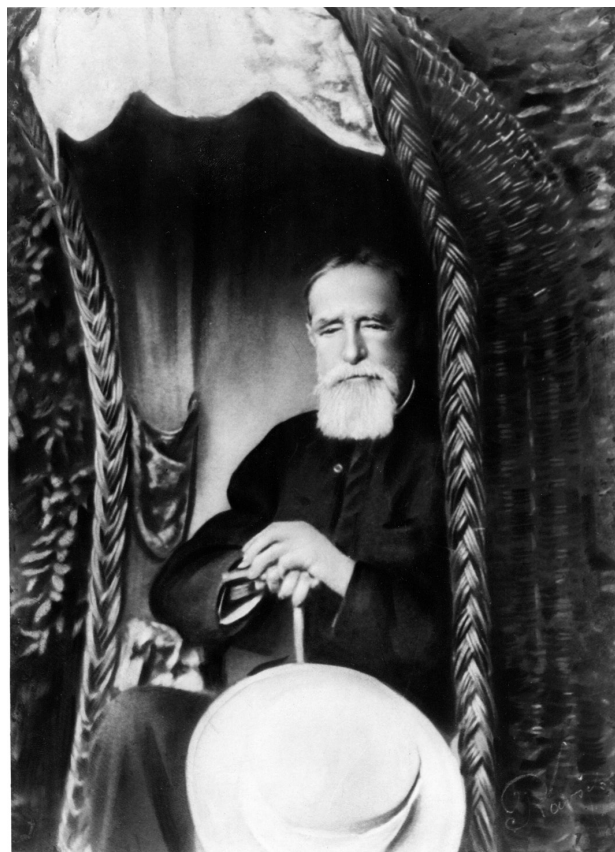
Predsjednik Akademije uputio je *marquisu* 8. ožujka 1903. pismo zahvale, u kojem ga izvještava da će Akademija prema broju slika odrediti »primjerenu dvoranu«, na ulazu koje bi se postavio natpis »Francuska slikarska škola. Dar *marquis* de Piennes«, a u sredini dvorane *marquisov* portret. Smičiklas se na kraju pisma zahvaljuje »u ime svoje i u ime svega naroda hrvatskoga«.⁶⁶

Jedanaest slika stiglo je u Carinski ured u Zagrebu u ožujku,⁶⁷ a u travnju 1903. *marquis* otpisuje predsjedniku Akademije na francuskom, te izjavljuje da će mu biti izuzetno zadovoljstvo da mu pokaže slike koje je namijenio njegovoj galeriji.⁶⁸ Donatoru se i osobno zahvalio pokrovitelj Akademije Josip Juraj Strossmayer, a pisma zahvale u Vrbovcu mu je predalo posebno izaslanstvo koje su činili predsjednik Smičiklas, ravnatelj galerije dr. Brunšmid i

8. Servis za čaj iz Lovrečine, oko 1895. (Samostan sestara sv. Vinka Paulskog, Zagreb) / Tea set from Lovrečina, c. 1895 (Monastery of the Daughters of Charity of Saint Vincent de Paul, Zagreb)

9. Fotografija *Marquisa* de Piennesa, oko 1905. godine (Samostan sestara sv. Vinka Paulskog, Zagreb) / Photo of *Marquis* de Piennes, c. 1905 (Monastery of the Daughters of Charity of Saint Vincent de Paul, Zagreb)

sveučilišni profesor Špiro Brusina.⁶⁹ Odgovarajući na te zahvale, *marquis* u pismu Strossmayeru piše kako mu nijedno svjedočenje poštovanja ne može biti dragocjenije od ovog koje je dobio s njegove strane, te da je »ovim poklonom samo želio ispuniti svoj dug, i da je još uvijek dužnik zemlje u kojoj je sreo sa svih strana samo dobronamjerne prijatelje«. ⁷⁰ Tako je prvi dio donacije iz 1903. godine činilo četrnaest umjetnina mahom francuske, ali i nizozemske provenijencije.⁷¹ Iz tog segmenta *marquisove* zbirke svojom kvalitetom izdvaja se portret *Madame Recamière* (sl. 11) Antoineta Jeana Grosa (1771.–1835.). Uz Grosov portret treba svakako spomenuti i *Portret Charlesa X.* službenog slikara kraljevske obitelji Jean-Baptistea Paulina Guérina (1783.–1855.). *Marquiseov* politički credo i neskrivenu odanost carskoj obitelji dokazuju i dva portreta osoba dinastije Bonaparte. Jedan *Paoline Borghese* Roberta Léfевра (1755.–1830.), i drugi *Kraljice Hortense*, majke Napoleona III. Pierrea Paula Prudhona (1758.–1823.). Od umjetnina nizozemske provenijencije valja istaknuti rad intimističkog ozračja Godfrieda Shalckena (1643.–1706.), *Uz svijeću*, kao i rad pripisan Adrienu Van Ostadeu (1610.–1685.), na kojem je predstavljen *Starac s čašom vina*. *Marquis* je donaciju uvećao jednim malim akvarelom na pergamentu 1905. godine te 1908. jednim raspelom od slonovače, neimenovanog francuskog kipara 18. stoljeća, i jednim emajlom na bakrenom limu, neimenovanog francuskog slikara 18. stoljeća.

Nepunu godinu nakon smrti sina, dana 8. svibnja 1903. godine umrla je u dvorcu u Vrbovcu i *marquiseova* supruga Blandine Jeanne Louise d'Auray de Saint-Pois (rođ. 1835.), u 69. godini života, koja je prema Frangešovu napisu »u ovoj samoći pala u vjersko tiho ludilo«, ⁷² a isto je zasigurno pogoršala i smrt sina. U pismu Strossmayeru, sutradan, 9. svibnja, de Piennes izvješćuje biskupa o smrti »družice njegova života« i istom ga moli da »pristane udesiti jednu molitvu za onu koje više nema«. ⁷³ Na temelju imena mjesta i nadnevaka iz prepiske *comtesse* de Piennes i Izidora Kršnjavoga, te Štefe Iskre, vidljivo je da je snaha *marquiseova* od smrti supruga 1902., a pogotovu godinu nakon smrti svekrve, pa sve do 1910. godine često boravila u Vrbovcu.⁷⁴

Pred sam kraj života, 1909. godine, *marquis* kupuje »stari plemićki dvorac Lovrečinu Grad i uz njega oko 20 jutara zemljišta te sve to poklanja zagrebačkoj Družbi sestara milosrdnica, redovničke zajednice koja je podrijetlom iz Francuske (osnivač sv. Vinko Paulski, *franc.* Saint Vincent de Paul) i prema kojoj je *marquis* očito osjećao naklonost. Plaćena je svota iznosila 40.000 kruna, a želja i nakana dobročinitelja bila je ta da milosrdnice otvore i vode zavod za dobrotvorne svrhe«. ⁷⁵ Sljedeće godine u Lovrečini je otvoreno Dječje sirotište »Ane Franciske markize de Piennes«⁷⁶, nazvano zasigurno prema želji *marquisa* u spomen na preminulu suprugu. Godine 1910. poklonio je također izvjestan broj umjetnina Jean-Baptistea Carpeauxa muzeju u Valenciennesu.⁷⁷

Marquis de Piennes umro je u svom dvorcu u Vrbovcu 6. siječnja 1911. godine. Sav svoj imetak ostavio je svom »adoptivnom sinu«⁷⁸ Pierru Denizotu, koji je bio izvršitelj oporuke i koji je svom poočimu, na mjesnom groblju u Vrbovcu, podigao 1912. godine mauzolej obložen crnim mramorom po projektu zagrebačkih arhitekata Huga Ehrlicha i Viktora Kovačića.⁷⁹ (sl. 7) Obavijest o *marquisovoj* smrti objavljena je u francuskom tisku,⁸⁰ a nekrolog objavljen u *Obzoru* 8. siječnja 1911. godine⁸¹ završava riječima: »Slava i vječna spomen prijatelju hrvatskog naroda marquisu de Piennesu!«. O njegovu sprovodu 9. siječnja *Obzor* od 11. siječnja 1911. godine piše: »Pokojnik je pokopan s insignijama velikog ordena počasne legije, dok je 28 drugih velikih odličja sviju gotovo vanjskih potentata ostalo u ostavštini. Pokojnikovoj obitelji stigao je velik broj sažalnica, među njima i od carice Eugenije, najvišeg franc. plemstva i mnogih bonapartista.«⁸²

Preostali dio zbirke *marquis de Piennes* je oporučno ostavio Akademiji, a predmeti su zaprimljeni nakon njegove smrti. Na temelju zapisnika Odbora za Strossmayerovu galeriju slika od 21. srpnja 1911. godine vidljivo je da su umjetnine zaprimljene prije tog datuma. »Sve su se darovane umjetnine očistile, slike u atelieru slikara Čikoša popravile, okviri za slike popravili odnosno novo načinili, pa sve zajedno sa slikama što ih je marquis De Piennes već prije darovao smjestile u prvoj dvorani galerije.«⁸³ U tom dijelu donacije posebno mjesto zauzima *marquisova* portretna bista u mramoru, rad Jeana Baptiste Carpeauxa. To vrsno umjetničko djelo od iznimne je važnosti za poznavanje velikog donatora Strossmayerove galerije, *marquisa de Piennesa*. Naime, taj rad glasovitog kipara iz 1862. godine, uz nekoliko sačuvanih fotografija – od čega jedna otisnuta na servisu za čaj (na kojoj je predstavljen sa suprugom Blandinom), koji se čuvao u dvorcu u Lovrečini, a datirana je oko 1895. godine (sl. 8), i druga iz 1905. (sl. 9) – i nekoliko Carpeauxovih slikanih portreta, jedan je od najranijih dokumentiranih zapisa njegova fizičkog izgleda. Dokaz prijateljstva s Carpeauxom su i dva crteža temperom na papiru, *Djevojka s cvijećem* i *Prodavač voća*, oba potpisana: Jean Baptiste Carpeaux svom prijatelju de Piennesu, 1862. Od obiteljskih portreta do nas je dospio samo portret majke, *Marquise de Piennes*, rad francuskog slikara Charlesa François Selliera (1830.–1882.), iz 1862. godine. (sl. 10) Od ostalih radova tog drugog dijela donacije ističe se *Krajolik s vjetrenjačama* Alexandra Gabriela Decampsa (1803.–1860.). Postoji i nekoliko radova čija je atribucija temeljena uglavnom na predaji uvriježenoj u obitelji de Piennes, a za čije se autorstvo još uvijek traži rješenje. Tu je u prvom redu jedno malo djelo klasicističke provenijencije i francuske klasicističke sredine 18. stoljeća, *Edip i Antigona*, pripisano krugu Jacques-Louisa Davida (1748.–1825.), jedan rad nizozemske slikarske škole, *Kupovanje ribe*, Jeana Van Boosa, i jedan rad engleske slikar-

10. Charles François Sellier, *Marquise de Piennes*, 1862., Strossmayerova galerija starih majstora HAZU / Charles François Sellier, *Marquise de Piennes*, 1862, Strossmayer Gallery of Old Masters

11. Antoine-Jean Gros, *Portret Madame Recamière*, Strossmayerova galerija starih majstora HAZU / Antoine-Jean Gros, *Portrait of Madame Recamière*, Strossmayer Gallery of Old Masters

ske škole, neimenovanog slikara prve polovice 19. stoljeća. Ukupna donacija *marquisa* de Piennesa tako je zaokružena na trideset umjetnina (dvadeset i šest slika, dvije skulpture i dva crteža) i dvije japanske vaze, koje su danas smještene u uredu tajnika Akademije.

Većina slika koje nisu francuske provenijencije nabavljena je očito za vrijeme brojnih putovanja ili boravka u europskim gradovima, u kojima je *marquis* službovao. Portreti pak velikodostojnika i aristokracije odraz su privrženosti političkom miljeu kojem je i sâm pripadao. U odabiru krajolika prepoznajemo svojevrstne naznake sjećanja i uspomene na rodnu Normandiju i suro atlantsko priobalje dok se razmjerni broj nizozemskih majstora može povezati s *marquisovim* obiteljskim porijeklom.

Eugène Emmanuel Ernest d'Halwin *marquis* de Piennes je svojom donacijom – brojem i vršnoćom radova – u znatnoj mjeri obogatio fundus Strossmayerove galerije. Njegova je donacija temelj francuske zbirke unutar nje, posebice kada je riječ o devetnaest djela francuskih majstora, od kojih su neka već preko stotinu godina neizostavno prisutna u njezinu stalnom postavu.

BILJEŠKE

1 ÉMILE SAROT, *Le Château de Regnéville*, Coutances, Imprimerie Notre-Dame, 1911., 26.

2 OTON FRANGEŠ, »Marquis de Piennes«, *Narodne novine*, 8 (77), 11. siječnja 1911., 1–2.; Dr. Oto Frangeš (1870. –1945.) bio je agrarni ekonomist europske slave »na istaknutim dužnostima u zemaljskim vladama u Zagrebu i Sarajevu, te Ministarstvu poljoprivrede u Beogradu (1893.–1931.)«. *Hrvatska enciklopedija*, Zagreb, 4, Fr–Ht, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2002., 29.

3 Isto.

4 JEAN-PIERRE POUSSOU, ROGER BAURY et MARIE-CATHERINE VIGNAL-SOULEYROU, *Monarchies, noblesses et diplomaties européennes*, Paris, Presses de l'Université Paris-Sorbonne, 2005., 118.

5 WILLY GIANINAZZI, »Le Marquis de Piennes, chambellan de l'impératrice Eugénie et informateur de Georges Sorel«, *Revue de la Manche*, Tome 53, fascicule 211, 1er trimestre 2011., 7.

6 LÉON GODARD, *Pétersbourg et Moscou. Souvenirs du couronnement d'un Tsar*, Paris, E. Dentu, 1858., 72.

7 JEAN-PIERRE POUSSOU, ROGER BAURY et MARIE-CATHERINE VIGNAL-SOULEYROU (bilj. 4), 118.

8 *Marquis* de Piennes se ne navodi u *Annuaire diplomatique de l'Empire Français pour l'anne 1859.*, u bilješki o Francuskoj ambasadi Dviju Sicilija u Napulju, str. 27., već samo u bilješki koja se odnosi na ambasadu u Portugalu, u Lisabonu, str. 38.; markizovo imenovanje »od 10 prosinca« za tajnika 2. kl. ambasade u Napulju donosi *La Presse*, Paris (1836.), 21. décembre 1859., 2.; *Almanach Impérial...présenté à Leurs Majestés*, Paris, A. Guyot et Scribe, 1860., 37., navodi *marquisa* de Piennesa kao »tajnika 2 klase« ambasade Dviju Sicilija u Napulju.

9 WILLY GIANINAZZI (bilj. 5), 8.

10 Grad na obali Tirenskog mora, između Rima i Napulja (op.a.).

11 PATRICK RAMADE, LAURE de MARGERIE, *Carpeaux peintre, Valenciennes*, Musée des Beaux-Arts de Valenciennes, 1999., 267.

12 O toj bisti vidi: LOUISE CLÉMENT-CARPEAUX, *La vérité sur l'œuvre et la vie de J. B. Carpeaux (1827-1875)*, vol. I, Paris, Dousset et Bigerelle, 1934., 125.

13 ERIC ANCEAU, *Dictionnaire des députés du Second Empire*, Presses Universitaires de Rennes, 1999., 293.

14 ANDRÉ MABILE de PONCHEVILLE, *Carpeaux*, Paris, Librairie Félix Alcan, 1925., 115: »U 3 sata ujutro, 25. svibnja 1874. / Dragi prijatelju, / toliko sam trpio od kada ste bili uz mene u vrijeme bolova izazvanih sandom, tako da nisam vjerovao da ću vas opet vidjeti. (...) Ne napuštajte me, dragi moj prijatelju, samo vas želim u blizini; budite ovdje za vrijeme postavljanja sonde. I vaša kratka prisutnost mi toliko znači te vas usrdno molim da mi ne uskratite svoj stisak ruke.(...) / Nadam se skorom susretu, svim srcem vaš... / J.-B. Carpeaux« (zahvaljujem na prijevodu Mileni Brkić-Milinović).

15 ERIC ANCEAU (bilj. 13), 294.; WILLY GIANINAZZI (bilj. 5), 10.

16 *Département de la Manche.; Rapport fait au Conseil Général; Session de 1863*, Saint-Lo, 1863., 154.

17 *Isto*, godišta 1864., 6, 7, i dalje; 1865., 6, 7, i dalje; 1866., 6, 7, i dalje; 1867., 6, 7, i dalje; 1868., 6, 9, i dalje; 1869., 9; 1870., V., VI., VII., i dalje; 1871., 162, 164–168, i dalje; 1872., 120, 127–128, 130–132.

18 *Almanach Impérial, isto*, 1866, 649.

19 *Isto*, 1867., 653; 1868., 668. Vidi gore: *Département de la Manche.; Rapport fait au Conseil Général*, za godišta do 1869.

20 *Le Temps*, Paris, No. 668., 22. février 1861. 2; *Le Petit journal*, Paris (1863), No. 22., 22. février 1863., 1.

21 DUC de CONEGLIANO, *Le second empire, La maison de l'empereur*, Paris, Calman Lévy, 1897., 349.

22 M. BOSQUET, *Napoleon III – Vingt ans de règne, 1848–1868*, Paris, P. Dupont, 1869., 306.

23 *La Presse*, Paris (1836.), 5. juillet 1866., 1; *Le Constitutionnel* (1819), No. 186., 5. juillet 1866. 1; *Le Petit journal* Paris (1863), No. 1252., 6. juillet 1866. 1.

24 FÉLIX RIBEUVRE, HENRI de MONTAUT, ADRIEN-JEAN NAR-GEOT, *Voyage en Lorraine de sa Majesté l'impératrice et de S. A. I. Le prince impérial, précédé du voyage de S. M. l'impératrice à Amiens*, Paris, H. Plon, 1867., 2; gravuru po ovom crtežu napravio je Auguste-Louis Chapon (?-?); *Marquis* je prikazan s leđa, no naveden je pod brojem u shemi i kazalu likova ispod gravure (op.a.).

25 Identifikaciju *marquiso*va lika potvrdio je i gospodin Alain Galoin, bivši počasni profesor u Musée national du Château de Compiègne i Blérancourt, u pismu upućenom Borivoju Popovčaku 27. siječnja 2012. (Arhiv Strossmayerove galerije (dalje: ASG), SG-454, »de Piennes«).

26 Vidi bilješku 24, *Isto*, 7; gravuru po tom crtežu napravio je Henry Duff Linton (1816.–1899.).

27 FLORIAN PHARAON, L. DANIEL, 26-27-28-29-30 août 1867 – *Voyage Impérial dans le nord de la France*, Lille, 1868., 11.

28 A. MOUY., »Concours regional a Rouen-Voyage de l'Empereur et l'Impératrice«, *Le Petit journal*, Paris (1863), No. 1979., 2. juin 1868., 3.

29 OTON FRANGEŠ, *Marquis de Piennes kao književnik*, u: *Obzor*, 116, 21. svibnja 1940., 2.

30 AUGUSTIN FILON, *Recollections of the Empress Eugénie*, London, New York, Toronto and Melbourne, Cassel and Company Ltd., 1920., 96.

31 AUGUSTIN FILON (bilj. 30), 162.

32 RUDOLF MEIXNER, *Annales de l'institut français de Zagreb*, 14–15 (4), 1940., 237.

33 Dr. Nikola Berković (Vrbovec, 1862. – Sarajevo, 1943.), »studije je svršio u Grazu. Direktor je i potpredsjednik Zemaljske banke u Sarajevu. Predsjednik je Trgovačke obrtničke komore u Sarajevu, te je kao takav bio virilni član u bosansko-hercegovačkom saboru«, cit.: *Zbirka portreta i biografija znamenitih ljudi kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca*, redacteurs: Miodrag Savkovitch et Emerih Mike, dessins de Leopold Gedö, Vienne, Impr. »Union«, 1926., sl. 20.

34 Dr. JOSIP BUTURAC, *Vrbovec i okolica 1134-1984*, Vrbovec, 1984, 155.

35 WILLY GIANINAZZI (bilj. 5), 20.

36 RUDOLF MEIXNER (bilj. 32), 237.

37 OTON FRANGEŠ (bilj. 2).

- 38 Paul Eugène Bontoux (1820.–1904.), industrijalac i bankar; vidi: *Larousse du XXe siècle en six volumes*, Tome premier, Paris, Librairie Larousse, 1928., 773.
- 39 RUDOLF MEIXNER (bilj. 32), 237.
- 40 *Le Capitaliste*, Paris (1878.), No. 15., 11. avril 1883., 229.
- 41 GUSTAV ROUANET, *La vérité sur les chemins de fer serbès*, u: *La Revue Socialiste*, Tome IX, Paris, Librairie de la »Revue Socialiste«, janvier-juin 1889., 731.
- 42 RUDOLF MEIXNER (bilj. 32), 237.
- 43 *Le Journal des transports: revue internationale des chemins de fer et de la navigation*, Paris, 21. avril 1883. 722.
- 44 OTON FRANGEŠ (bilj. 2).
- 45 *Le Gaulois*, Paris (1868.), No. 183., 16. janvier 1883., 1.
- 46 RUDOLF MEIXNER (bilj. 32), 237.
- 47 *Le Gaulois*, Paris (1868.), No. 1559., 5. décembre 1886., 1.
- 48 *Le Gaulois*, Paris (1868.), No. 1750., 14. juin 1887., 4.
- 49 *Le Figaro* (1854.), No. 277., 4. octobre 1887., 4.
- 50 *Journal des chemins de fer des mines et des travaux publics*, Paris, No. 5808, 3. janvier 1891. 463.
- 51 *Journal militaire, Officiel. Partie supplémentaire*. Paris, No. 108., année 1885., 61.
- 52 *Le Gaulois*, Paris (1868.), No. 1583., 29. décembre 1886. 1.
- 53 *Le Gaulois*, Paris (1868.), No. 1628., 12. février 1886., 1.
- 54 Pismo gospodina Patricka de Miribela Borivoju Popovčaku od 22. studenog 2011., ASG, »de Piennes«, 454.
- 55 Pod tom se titulom navode u *Annuaire des grands cercles*, IIIe année, Paris, edit. A Lahure, 1899., 94; 1900., 96; 1901., 98; 1903., 90; *Annuaire de la noblesse de France et des maisons souveraines de l'Europe*, Paris, 58e année, vol. 56., edit. Comte d Angerville, 1900., 96.
- 56 *Le Figaro*, Paris (1854.), No. 258, 15. septembre 1890., 1.
- 57 Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (dalje: AHAZU), XI A / Pien. Mar. 1.
- 58 *Obzor*, 8 (52), 8. siječnja 1911., 5.
- 59 OTON FRANGEŠ (bilj. 2).
- 60 http://free-zg.htnet.hr/I_os_Vrbovec/Monograf%20na%20Webu/Povijest%20skole%20Vrbovec/index.html (1. 6. 2012.)
- 61 Vidi bilješku 54., isto.
- 62 *Journal des débats politiques et littéraires*, Paris, No. 255., 15. septembre 1902., 3.
- 63 *Le Figaro*, Paris, (1854.), No. 257., 14. septembre 1902., 2.
- 64 OTON FRANGEŠ (bilj. 2).
- 65 Pismo *marquisa* de Piennesa na hrvatskom jeziku; Vrbovec, 4. ožujka 1903.; ASG, Kutija 1, uložnica 1902.–1925., »dar marquis de Piennes«.
- 66 Pismo zahvale Tadije Smičiklase, Zagreb, AHAZU – prijepis ASG, kutija 1, vrećica 1902.–1925., »dar marquis de Piennes«; zanimljivo je, da je pismo naslovljeno na »Stjepana«, (što bi na francuskom bilo Etienne), »markeza de Piennesa«. Nije poznato otkuda je izvučeno to četvrto *marquisovo* ime, koje se otada redovito pojavljuje u svim napisima i katalozima Galerije od 1911. do 1982. Da li je riječ o krivoj interpretaciji *marquisovog* imena, ili se radi o imenu od milja, ostalo je do danas nepoznanica.
- 67 Pismo *marquisa* de Piennesa iz Vrbovca 24. ožujka 1903., Zagreb, AHAZU, XV 45 A / Pienne 1; u prethodnom pismu, bilj. 65, *marquis* govori o deset slika.
- 68 Pismo *marquisa* de Piennesa iz Vrbovca od 2. travnja 1903.; Zagreb, AHAZU, XV 45 A / Pienne 2.
- 69 *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* za godinu 1903., 18. svezak, Zagreb (1904.), 33.
- 70 Pismo *marquisa* de Piennesa od 1. svibnja 1903., Zagreb, AHAZU, XI A / Pienne Mar. 2.
- 71 *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* za godinu 1903., 18. svezak, Zagreb (1904.), 69.; izvor spominje četrnaest slika, no, prema katalogu Strossmayerove galerije, *marquis* je 1903. godine donirao trinaest umjetnina. (op.a.)
- 72 OTON FRANGEŠ (bilj. 2).
- 73 Pismo *marquisa* de Piennesa Strossmayeru iz Vrbovca od 9. svibnja 1903., Zagreb, AHAZU, XI A / Pien. Mar. 3.
- 74 Hrvatski državni arhiv, Osobni fond Kršnjavi, kutija 9/V 13 (22 pisma) Grofica Halwin de Piennes Izidoru Kršnjavom; *Isto*, kutija 15, II. Dopisivanje grofica Halwin de Piennes, 76 pisama (81 list), 1902.–1910. (Zahvaljujem dr.sc. Ljerki Dulibić koja mi je ukazala na ovu prepisku.)
- 75 JOSIP BUTURAC (bilj. 34), 174.
- 76 ANTUN pl. CUVAJ od Carevdara, *Građa za Povijest školstva Kraljevinâ Hrvatske i Slavonije od najstarijih vremena do danas*, Zagreb, svezak X, 1913., 170.
- 77 Sveukupno *marquis* je, počevši od 1904. do 1910. godine, darovao 41 crtež, 7 ulja na platnu i 1 skulpturu Jean- Baptista Carpeauxa u Musée des Beaux-Arts, Valenciennes; Vidi: Zapisnik o II ovogodišnjoj sjednici galerijskog odbora dne 21. srpnja 1911., Zagreb, AHAZU, ur. br. 6. – 1911.; Vidi: ANDRÉ HARDY–ANNY BRAUNWALD, *Dessins de Jean-Baptiste Carpeaux a Valenciennes*, Musée des Beaux-Arts, Valenciennes, 1975; pismo g. Marc Goutierrea iz MBA Valenciennes, Borivoju Popovčaku od 29. ožujka 2012., ASG, SG-454 »de Piennes«.
- 78 RUDOLF MEIXNER (bilj. 32), 237.
- 79 Idejna skica spomenika reproducirana je u: EDO ŠEN, *Arhitekt Viktor Kovačić, Mapa – Monografija*, »Tipografija«, Zagreb, MCMCXVII, tabla XXV. U separatu mape-monografije *Viktor Kovačić*, otisnutom u časopisu *Čovjek i prostor*, Zagreb, br. 259-260/1974, ŽARKO DOMLJAN u bilješkama (br. 17. str. 45–46), navodi kako je mauzolej uvrstio u svoju monografiju Hugo Ehrlich, »smatrajući ga dakle svojim djelom«. Kako Šen ne donosi reprodukciju objekta, nego samo crtež, Domljan pretpostavlja da je Kovačić autor idejne skice, a Ehrlich konačnog projekta.
- 80 *Journal des débats politiques et littéraires*, Paris, No. 12., 13. janvier 1911., 3.
- 81 *Obzor*, 8 /52, 8. siječnja 1911., 5.
- 82 *Obzor*, 11/52, 11. siječnja 1911., 2.
- 83 Zapisnik o II. ovogodišnjoj sjednici galerijskog odbora 21. srpnja 1911., AHAZU, ur. br. 6–1911., 2–3.

Summary

Borivoj Popovčak

Eugène Emmanuel Ernest d'Halwin marquis de Piennes: a Portrait of a Donor of the Strossmayer Gallery in Zagreb

Eugène Emmanuel Ernest d'Halwin, marquis de Piennes, a French aristocrat and diplomat of the Second Empire in the personal service of the Empress Eugenia, was born in Périers in the Manche department in Normandy on 20 January 1825. Between 1850 and 1862 he served as a diplomat in Munich, Lisbon, St. Petersburg, Moscow and Rome. Upon his return to Paris in 1862 he was appointed chamberlain to the Empress, a duty he obtained until the end of the Empire in 1870 and the exile of Napoleon III and the royal family to England. Due to his friendship with Baron Maurice de Hirsch, who initiated the construction of the railway from Vienna to Istanbul in 1869, the marquis became a member of the Oriental Railways committee. Searching for oak wood for railway beds, the marquis arrived to the wooded Vrbovec region which he apparently grew fond of, and where he decided to settle. His decision was quickened by the tragic death of Prince Napoleon in Africa in 1879, which removed all hope for the return of the Bonaparte dynasty to the French throne and led the marquis – an eager Bonapartiste – to abandon France. In 1879 he purchased the historic estate of the Counts Zrinski and the Patačić family castle in Vrbovec near Zagreb, where he settled permanently with his wife Blandine. The whole time the marquis maintained contact with Empress Eugenia, whom he visited in England and Switzerland. Having organized an exemplary estate in Vrbovec, the marquis grew accustomed to his new environment and engaged in agriculture, but also in charity work: he aided the education of poor and abandoned children. After the death of his only son in 1903 (born in marriage with Marie Marguerite, the daughter of the former president of the Republic of France MacMahon), with no legal heirs, the marquis came into possession of a dozen of paintings donated to the Strossmayer Gallery of Old Masters of the Yugoslav (today Croatian) Academy of Sciences and Arts. In 1909 he bought the Lovrečina castle and the land later left to the Daughters of Charity of Saint Vincent de Paul in Zagreb and destined for a charity institution. Marquis de Piennes died on 6 January 1911 in Vrbovec, and was buried on the local cemetery in a mausoleum designed by Hugo Ehrlich and Viktor Kovačić. He bequeathed the remaining part of his collection to the Strossmayer Gallery of Old Masters.

Among the artworks from the bequest of marquis de Piennes, comprising twenty-six paintings, two sculptures, two drawings and two Japanese vases, a prominent place is occupied by high quality works of French masters Antoine Jean Gros, Jean Baptiste Carpeaux, Alexandre Decamps, Pierre-Paulin Guerin, Pierre-Paul Prud'hon, which belong to the permanent exhibits of the Strossmayer Gallery since their arrival to the collection.

Through recent research of hitherto unknown archival and library records in Croatia and abroad, as well as a critical review of the conventional, incorrect data in published bibliography on Marquis de Piennes, the paper significantly contributes to the biography of this extraordinary person.